Cursus Megillot

(10) Ester (II)

Driebergen, 14 juni 2016

Willem J. Ouweneel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Ester (Esther)

Poerim & Esther

Esther 1 – 12

Onderverdeeld:

I. (1e les) Es 1 – 4

II. (2e les) Es 5 – 10

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Inleiding Esther (a)

- Vaak *de* Megillah ('[feest]rol') genoemd want enorm populair: van alle OT boeken best bekend bij Joden om literaire schoonheid & actuele thema: jodenvervolging
- Uniek kenmerk: God & bidden niet genoemd (wel vasten): God werkt hier 'achter de schermen': wonderlijke leiding (scharnier: Es 6:1)
- Esther is de *enige* feestrol waarin het boek zelf gekoppeld wordt aan een feest: Poerim (9:18-32)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Inleiding Esther (b)

Mordechai type van de Messias! vgl. 10:2v: onderkoning over het Perzische rijk (vgl. Jozef, onderkoning van Egypte: beiden vanuit de vernedering naar de verhoging)

Vasthi: terzijdegestelde christenheid ('Kerk der volken')

Ahasveros (net als Farao): type van God

Esther: type van het overblijfsel van Israël

Hegai (2:3,8,15): type van de Heilige Geest

Haman de Agagiet (Amalek!): type van de Antichrist

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Inleiding Esther (c)

- Israël als koningin met God verbonden
- Israël bedreigd, van Amalek tot de Antichrist
- God geeft uitredding d.m.v. zijn Man: Jesjoea
- Jesjoea nú al door zijn (ex-)vijanden geëerd (christelijke tijdvak) (vgl. Haman < > Paulus)
- Uiteindelijk beslist niet het lot (*poer*), maar God
- Uiteindelijk alle Joden verlost van hun vijanden
- In Jesjoea regeert God de wereld

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 1:1–3

1:1 Ahasveros = Xerxes I (485-464 v.C.) (vgl. Herodotus: ijdel, dwaas, grillig, heetgebakerd man)

Hodoe = India! eig.: Indusvallei (N.W. deel van India)

127 provincies, elk o.l.v. een ‘satraap’ (vgl. Dn 6:2)

Vs2 burcht Sjoesjan (paleis in stad Sjoesja, hoofdstad van het oude Elam, zetel van Kedor-Laomer, Gn 14)

Vs3 3e jaar ‘feest’: Herodotus: grote bijeenkomst van satrapen om de aanval op Griekenland voor te bereiden

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 1:4-14

Vs4-8 feest lang (180 dagen) & zeer pompeus

Vs8 ‘geen dwang’: niemand hoefde te veel te drinken (dronken onderbestuurders is riskant voor een koning!)

Vs9-12 de dames hadden hun eigen feest

Vs11 rabbi’s: Vasthi met *alleen* haar kroon, dus naakt!

Vs12 Vasthi weigert > vs13 koning raadpleegt de juristen

Vs14 Raad van Zeven (ook vermeld door Herodotus & Josephus): altijd bij de koning (vgl. Op 4:5; 8:2)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 1:15-22

Vs16 Memoekan sprak ws. naar het hart van de koning (rabbi's: Memoekan = Haman! die volgens overlevering Vasthi haatte vanwege haar gedrag t.o. hem)

Vs17v Vasthi moet sterven vanwege haar slechte voorbeeld voor andere vrouwen > vs20b!

Vs19 wetten van de Meden & Perzen onherroepelijk; vgl. 8:8; Dn 6:9,13,16); Vasthi waarsch. ter dood gebracht

Toepassing: valse kerk terzijde gesteld om plaats te maken voor Esther (omgekeerde van vervangingstheologie!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 2:1-6

2:1,16 (7e jaar, dus kort na Griekse oorlog) de nu nuchtere koning heeft spijt! (rabbi's: hij ontsloeg zijn raadgevers!)

Vs2-4 bevel om een nieuwe, allermooiste koningin te zoeken (alle middelen daartoe beschikbaar gesteld)

Vs5 (& 8:15v; 9:7-9; 10:3) in de synagoge door de *hele* gemeente gereciteerd vanwege hun belang

Jehoedi = Judeeër; na ballingschap: Israëliet, 'Jood'

Vs5v Ibn Ezra: ws. geen familie van koning Saul, maar van een balling Kis (toch suggestief: Saul < > Agag!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 2:7-10

Mordechai niet oom van Esther, maar (veel oudere) neef

Hij is de eigenlijke hoofdpersoon van het boek

Vs8 opgenomen in harem (rabbi's: met tegenzin)

Vs9 niet cosmetica, maar voedsel! vgl. Dn 1:5

7 dienaressen ter beschikking (midrasj: 1 voor elke weekdag; een speciale dienares voor de Sjabbat!)

Vs10,20 afkomst geheim gehouden (rabbi's hebben veel gegist omtrent de redenen; nog geen antisemitisme! ws.: geheim gaf Mordechai vrij spel; vgl. vs11)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 2:11-18

Vs11 uiteraard geen rechtstreekse toegang tot harem

Vs12-14 ze kwam op haar mooist! bleef 's nachts

Vs14 2e harem: voor de rest van haar leven (Ibn Ezra: mocht niet trouwen as ze met de koning geslapen had)

Vs15 bescheidenheid of desinteresse?

Vs16 Têvêt: post-exilische & nog steeds gebruikte naam

Vs17v Esther wint de schoonheidswedstrijd! > koningin

Esther is een type van Sion (vgl. Ez 16; Hl)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 2:19–3:4

Vs19 ‘2e maal’: volkomen onduidelijk

Vs20a onbekend dat Mordechai neef van Esther was

Vs20b Esther bleef Mordechai gehoorzamen!

Vs21-23 samenzweerders (uiteindelijk stierf Xerxes door zulke vertrouwde verraders!) > door Mordechai ontdekt > in de persoonlijke kronieken van de koning opgetekend

3:1 vgl. 2:1 (tussen 7e & 12e jaar van de koning; vs7)

Haman de Agagiet (1Sm 15:9!) wordt grootvizier

Vs3v allen buigen behalve Mordechai (Jood!) vgl. Dn3

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 3:5-15

Vs5v Haman wil heel Mordechai's volk doden

Trekken van de Antichrist (valse eindtijdelijke koning van Israël/herstelde wereldrijk; vgl. Dn 11:37v)

Vs7 Poer valt op 12e (dus gelukkig verste) maand Adar

Vs8 aanklacht: deels waar, deels leugen (vgl. Jr 29:7!)

Vs9-11 ook nog reusachtige steekpenningen nodig! [onredelijke haat, zoals alle antisemitisme] > koning stemt toe

Vs12-15 aan alle satrapen meegedeeld (via beroemde Perzische post) (N.B. 13-1 is vlak vóór Pesach!!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 4:1-12

4:1-3 emotionele reacties bij Mordechai & alle Joden

Vs4 Esther stuurt Mordechai een kleed zodat hij met haar kon spreken (M. droeg rouwkleding)

Vs5-9 Mordechai doet via Hathach Esther uitvoerig verslag mét het verzoek bij de koning te bemiddelen (wat impliceerde dat zij haar afkomst bekend moest maken!)

Vs10 antwoord van Es: ik *mag* niet zomaar tot de koning gaan (ongevraagd > doodstraf, tenzij vergeving) (implicatie: zoek maar iemand anders)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 4:12-17

Vs12-14 beroemde antwoord van Mordechai: jouw verant-woordelijkheid < > goddelijke voorzienigheid: God heeft jou niet *nodig*, maar als je niet beschikbaar bent, kan Hij je wel straffen! [N.B. verzwijging Godsnaam]

Suggestie: *hierom* heeft God jou koningin gemaakt!

Vs15-16 *ik* zal gaan, maar *jullie* moeten [bidden &] vasten

Esthers antwoord is berusting onder Gods wil ('het zij zo'; vgl. Jakob, Gn 43:14) > alle Joden vastten, *en dat waarschijnlijk tijdens Pesach!!* (vgl. 3:12) Einde 1e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 5:1-8

5:1 midden in de Paasweek! verruilde haar rouwkleed voor een koninginnekleed

Vs2 liefde van de koning! > genade gaat vóór recht

Vs3 besefte meteen dat ze voor iets belangrijks kwam

Vs4 Haman ook uitgenodigd (Talmoed noemt 12 redenen waarom ze dit deed!) ws. om hem te ontmaskeren

Vs5 Haman moest komen op bevel van Esther!

Vs6 koning wil diepere redenen weten

Vs7v Esther herhaalt slechts haar verzoek

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 5:9-14

Vs9 Haman trots op de uitnodiging > stemming slaat om bij het zien van Mordechai

Vs10-13 Hamans glorie & Mordechai's belediging kunnen niet naast elkaar bestaan

Vs14 Zeres wijze echtgenote (ten goede/kwade): 'laat een galg oprichten (ophangen of spietsen?) & vraag de koning om het leven van Mordechai' (galg idioot hoog: 25 m)

Kritisch moment: zal Mordechai nog vóór de maaltijd met de koningin terechtgesteld worden? > keerpunt

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 6:1-3

Keerpunt, ook typologisch: Mordechai is als het ware ‘dood’ (gedood door de antichristelijke macht, vertegen-woordigd door Kajafas/Herodes/Pilatus)

Es 6 is Mordechai’s opstanding & verheerlijking

Vs1-3 historisch keerpunt: *de koning kan niet slapen* (soms is slapeloosheid van God!) (elders zou staan: ‘De Here deed de slaap van de koning wijken’)

Koning laat zich de kronieken voorlezen > ontdekt Mordechai’s weldaad én het feit dat deze nooit beloond is

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 6:4-9

Vs4 2e ‘toeval’: Haman is er net, want die heeft haast om Mordechai nog diezelfde dag te laten hangen/spietsen

Rabbi’s: juist Hamans haast brengt hem op het voor hem meest ongelukkige moment naar het hof!

Vs6 Talmoed: als de schrijver weet wat er in Hamans hart was, moet hij geïnspireerd zijn!

Vs7-9 Haman stelt een schitterend eerbetoon voor: koninklijk kleed, koninklijk paard, koninklijke kroon (vgl. de valse koning van Israël/wereldrijk in de eindtijd)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 6:10v

Vs10 een van de meest dramatische momenten in alle bijbelverhalen (joodse & chr. kinderen gnuiven samen)

N.B. ‘Haast u… laat niets na!’ (had de koning de situatie Haman < > Mordechai wel dóór?)

Vs11 typologisch enorm belangrijk:

•Es 10 beschrijft de verhoogde Messias in het vrederijk

•Es 6 beschrijft hem nú (vóór de redding van Israël)

Dé ergste vijand die hem dé hoogste eer heeft toegebracht was Saulus van Tarsus (uiteraard met andere motivatie)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 6:12-14

Vs12 ‘hoofd omhuld’: teken van rouw (2Sm 15:30)

Vs13 Schrift erkent Hamans vrienden als ‘wijzen’ omdat zij de waarheid over hem zeiden: ‘tegen deze Jood zul je niets vermogen’ (> Js 30:33)

Al Israëls vijanden zullen uiteindelijk voor dit volk ten val komen, en wel dankzij de Messias! (vgl. Dn 9:27 NBG)

Rabbi’s: als Israël valt, is het als het stof der aarde (Gn 13:16; 28:14), als het opstaat, is het als de sterren des hemels (Gn 22:17; 26:4)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 7:1-7

Vs2 rabbi's: *verzoek* = voor jezelf, *wens* = voor anderen

Vs3 zelfde termen: Esther *verzoekt* eerst voor zichzelf, dan haar *wens* voor haar volk (uitredding voor beiden)

Vs4 indien verkocht als slaven, dan was er tenminste nog winst voor de koning geweest!

Vs5 koning wist wat hij Haman had toegestaan, maar hij wist nog niet dat Esther een Jodin was (dus begreep niet waar haar woorden op sloegen)!

Wordt in vs6 duidelijk (vgl. 8:1)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 7:7-10

Vs7 de koning is verward, én over de afkomst van zijn gemalin, én het gedrag van zijn gunsteling

Vs8a de koning misduidt Hamans gedrag (opzettelijk?)

Vs8b de dienaren begrijpen meteen dat Haman ten dode gedoemd is > gelaat omhuld (vgl. 6:12)

Vs9 Harbona (een van de 7 hovelingen; 1:10) wijst op Hamans paal voor Mordechai

Vs10 ‘oog om oog, tand om tand’ (de uiteindelijke ondergang van de antichristelijke macht)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 8:1-8

8:1v Hamans bezit aan Esther gegeven & Mordechai tot grootvizier verheven (vgl. Jesjoea's positie thans verheerlijkt in de hemel, terwijl Israël nog niet gered is)

Vs3v besluit tegen Joden staat nog steeds > nieuwe bede nodig: Esther opnieuw tot de koning, met zelfde risico als 4:11 > 2e keer de gouden scepter toegereikt! (5:2)

Vs5v Esthers verzoek: 'herroep het 1e besluit'

Vs7v de koning: 'ik ben je zeer gewillig, maar dát kan ik niet; ik kan wel een tegenbesluit nemen'

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 8:9-17

Vs9-14 de koning zit vast in de onherroepelijkheid van de Perzische wet; maar een nieuwe boodschap gaat uit naar alle delen van het rijk: de Joden zullen zich gewapend mogen verdedigen tegen hun vijanden

(vs9 = de langste zin in de *Ketoebim*)

Vs15 nú al eer voor M. (waarover Sjoesjan verheugd is)

Vs16 vreugde voor de Joden! (aan het eind van elke sabbat herhaald, met toevoeging: 'zo zij het met ons')

Vs17b 'werden Joden' of 'kozen de zijde van de Joden'

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 9:1-12

Vs1v Op 13 Adar [1 maand vóór Pesach] verzamelden de Joden zich om zich te verweren tegen hun haters

Vs3v met steun van de ambtenaren, aangezet door groot-vizier Mordechai, wiens roem steeds verder steeg [vgl. Jesjoea bij zijn wederkomst & de uitredding van Israël]

Vs5-10 vele vijanden door de Joden gedood, alleen al in Sjoesjan 500, incl. de 10 zonen van Haman (opgesomd!)

Vs11v koning tot Esther: 'Geweldig! Wat zijn je verdere wensen?'

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 9:13-22

Vs13-15 Esther vraagt om een 2e dag van wraak én het hangen/spietsen van Hamans zonen > uitgevoerd

Vs16-19 zo ook de Joden in de provincies; die rustten al op 14 Adar & de Joden in Sjoesjan rustten op 15 Adar (& zonden elkaar geschenken)

Vs20-22 Mordechai stuurde brieven naar alle Joden in het rijk dat zij voortaan Poerim moesten vieren (14/15 Adar) & gaven aan de armen schenken (typisch joods: bij alle hoogtijden: denk aan de armen!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 9:23-28

Vs23-28 korte samenvatting van de hele episode

Joodse gewoonten bij Poerim: Es 's avonds & 's morgens voorgelezen (vrouwen verplicht aanwezig, want redding gebeurde door een vrouw!), op een unieke zangtoon

Feestmaal op de avond van de 14e

Hamantaschen, maskerades, toneelstukken, sissen, stampen, ratelen, Haman figuurlijk verbrand, enz.

Vs28 Midrasj: 'al zouden al de feesten worden afgeschaft, Poerim zal nooit worden afgeschaft'

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 9:29–10:1

Vs29 koningin Esther voegt haar gezag toe aan de brieven van Mordechai, die dan een 2e keer worden verzonden

Vs30 een oprechte groet toegevoegd: ‘heb geen angst’

Vs31 ‘vasten’ = 13 Adar!? of (Ibn Ezra) verwijzing naar de vasten van de profeten (Zc 8:19)

Es10:1 rabbi’s: door toedoen van Mordechai bracht de koning nog veel meer landen onder zijn invloed die hij schattingen kon opleggen (incl. kustlanden van de Middellandse Zee)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016

Es 10:2v.

Vs2 de macht van Ahasveros > de grootheid van Mordechai, verhoogd door de koning (God > Jesjoea)

Vastgelegd in de annalen

Vs3 stond vlak onder de koning (vgl. Jozef), was ‘groot onder de Joden’, ‘geliefd door zijn broeders’

Hij ‘zocht het goede voor zijn volk’ en ‘sprak vrede tot al zijn zaad [nageslacht óf volksgenoten]’

Ibn Ezra: Es beschrijft M’s vernedering én verhoging, vgl. Mozes (en wij voegen toe: Jozef en Jesjoea) Einde 2e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2016